

Hukuk Bülteni

Uyuşmazlık Çözümü | Ocak 2022

UYAP'TAN KARARI GÖRÜNTÜLEME TARİHİNİN ANAYASA MAHKEMESİ'NE BİREYSEL BAŞVURU SÜRESİNE ETKİSİ

Anayasa Mahkemesi (AYM), geçtiğimiz Aralık ayında Resmi Gazete'de yayımlanan bir kararı ile bireysel başvuru süresinin, gerekçeli kararın tebliği ile değil, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerinden görüntülenmesi ile başlayacağı yönündeki içtihadını pekiştirdi.

1. 23 Aralık 2021 Tarihli Resmi Gazete'de Yayımlanan AYM Kararı

Kent Çarşı Yönetimi ("**Başvurucu**"), itirazın iptali talebiyle açtığı bir davada, yargılamanın uzun sürmesi sebebiyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek AYM'ye başvurmuştur. Başvurucu avukatı ilgili kararı 13 Mayıs 2019 tarihinde UYAP üzerinden görüntülemek için açmışsa da mahkeme kararı, 19 Haziran 2019 tarihinde Başvurucu avukatına tebliğ edilmiş, o da aynı tarihte AYM'ye bireysel başvuru yapmıştır.

AYM, öncelikle başvuruyu süre bakımından inceleyerek bireysel başvurunun başvuruya konu ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılabileceğini açıklamış; ihlal iddiasına konu edilen kararın tebliğ edilmesini, ihlalin öğrenilmesi yollarından biri olarak değerlendirmiş ancak kişilerin başka yollarla da ihlalden haberdar olabileceğini ifade etmiştir. Başvurucuların tebliğ tarihinden önce dava dosyasını incelemiş veya karar gerekçesini başka bir yolla daha önce öğrendiklerini beyan etmiş olmaları, tebliğ dışında diğer öğrenme yollarına örnek olarak gösterilmiştir.

AYM, gerekçeli kararın başvuru avukatı tarafından UYAP üzerinden açılarak okunmasını, tebliğ dışında öğrenme yollarından bir diğeri olarak kabul etmiştir. Buna istinaden, kararın UYAP üzerinden görüntülediği tarihi, Başvurucu'nun bu karardan haberdar olduğu tarih olarak değerlendirmiştir. Somut başvuruda, AYM, kararın UYAP üzerinden görüntülediğini UYAP Evrak

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

İşlem Kütüğü üzerinden re'sen yaptığı inceleme sonucu tespit etmiştir. Bu tespit üzerine, Başvurucu'ya tanınan otuz günlük bireysel başvuru süresinin sona erdiğine ve bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna oyçokluğu ile karar vermiştir.

AYM Üyesi Selahaddin Menteş, karşıoy gerekçesinde, tebliğ kurumunun hem bir hukuki işlem den etkilenecek kişinin mevzuata uygun bir biçimde bilgilendirilmesi hem de bilgilendirme olgusunun belgelendirilmesi için var olduğunu açıklamıştır. Başvurucu'nun UYAP'taki kayıtları öğrendiği ileri sürülerek başvurunun kabul edilemez sayılmasının mahkemeye erişim hakkını orantısız bir şekilde sınırladığını ifade etmiştir.

2. UYAP Evrak İşlem Kütüğü

UYAP, Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının, adli ve idari tüm yargı birimleriyle ve ilgili sistemlere sahip diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla entegrasyon sağlaması amacıyla kurulmuş olan, bu kurumların her türlü yargısal, idari faaliyetleri ile denetim faaliyetlerinin yürütüldüğü bilişim sistemidir. UYAP Avukat Bilgi Sistemi, avukatların elektronik ortamda dava dosyalarını incelemek, bunlardan suret almak, dosyaya evrak sunmak, dava açmak, icra takibi başlatmak, harç ödemek, gerekçeli kararlara erişmek ve hatta elektronik ortamda yapılan duruşmalara katılmak gibi çeşitli işlemleri elektronik ortamda yapmalarına imkân sağlamaktadır.

UYAP üzerinden yapılan işlemler UYAP Evrak İşlem Kütüğü'nde kayıt altına alınmaktadır. Bu kütük, evraklar üzerinde gerçekleştirilen işlemleri, işlemlerin yapıldığı tarih ve saati, bu işlemleri yapan kişileri kayıt altına almaktadır. UYAP ile AYM arasında gerçekleştirilen elektronik veri alışverişi ile AYM, UYAP sistemine eklenen gerekçeli kararın kimler tarafından ve ne zaman açıldığı bilgisine de re'sen erişebilmektedir.

3. AYM'nin Başvuru Süresinin Başlangıcına İlişkin UYAP İçtihadı

AYM'nin Kent Çarşısı Yönetimi kararı, aslında 21 Temmuz 2020 tarihli Hüseyin Aşkan kararından itibaren geliştirdiği yeni içtihatla paraleldir. AYM, Hüseyin Aşkan başvurusunun da başvuruya konu olan kararın UYAP üzerinden görüntülediği tarihten itibaren otuz günlük sürenin dolması gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermişti. AYM, Hüseyin Aşkan kararından bu yana Resmi Gazete'de yayımlanan birçok bireysel başvuru kararında başvurucuların kararı UYAP üzerinden görüntülediği günden itibaren otuz günün geçtiğini vurgulayarak kabul edilemezlik kararları vermeye devam etmiştir.

Bu içtihadın sadece Hüseyin Aşkan kararı Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra yapılan başvurularda değil, bu karar yayımlanmadan önceki bir tarihte yapılmış başvurular için de geçerli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Kent Çarşısı Yönetimi başvurusu, AYM'nin yeni içtihadını hukuk dünyasına kazandırdığı Hüseyin Aşkan kararından yaklaşık bir sene önce yapılmış olmasına rağmen, AYM bu içtihadını Kent Çarşısı Yönetimi başvurusuna da uygulamıştır. Böylece AYM, bireysel başvuru süresinin kararın tebliğ tarihinde başlayacağını esas aldığı eski dönem içtihadına güvenerek yapılan başvurularda da bu yeni içtihadını uygulayacağını tekrar göstermiştir.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

4. İctihadın Hukuki Değerlendirmesi

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un ("AYM Kanunu") 47/5 maddesi, bireysel başvuru süresi ile ilgili aşağıdaki hükme yer vermektedir:

"5. Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. [...]"

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün ("İçtüzük") 64/1 maddesi de benzer bir hükme yer vermektedir:

"1. Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

Bireysel başvuru süresinin ne zaman başlayacağına ilişkin hukuki tartışmanın kaynağı, AYM Kanunu ile İçtüzük'te yer alan otuz günlük sürenin "ihlalin öğrenildiği tarihten" itibaren başlayacağına ilişkin hükümlerdir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Kanunu süreler bakımından tebliğ tarihini esas alırken, AYM başvuruları bakımından ilgili mevzuatta öğrenme tarihi esas alınmaktadır. Önceden AYM, nihai karardan haberdar olma tarihini, bir diğer deyişle ihlalin öğrenildiği tarihi, karar başka yolla öğrenilmemişse, nihai kararın tebliğ tarihi olarak kabul etmekteydi. Ancak UYAP'ın adalet sistemine tamamen entegre olmasıyla birlikte artık AYM, UYAP Evrak İşlem Kütüğü'nde re'sen yaptığı araştırmayla kararın UYAP üzerinden görüntülediği tarihi, ihlalin öğrenildiği tarih olarak kabul etmektedir.

Bu içtihat her ne kadar ilgili mevzuatla paralellik taşısa da uygulamada hak kayıplarına neden olabileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Kent Çarşısı Yönetimi kararının karşıoy gerekçesinde belirtildiği gibi, kararın UYAP üzerinden görüntülenmesi, kararın tebliğ edilmesiyle aynı işlevi taşımamaktadır. Tebliğ, muhatabın resmi yollarla bilgilendirilmesi amacını taşır ve bu bilgilendirme kayıt altına alınır. Böylece muhatabın bilgilendirilip bilgilendirilmediği konusundaki tartışmaların önü kapanmış olur. Oysa günümüzdeki avukatlık pratikleri göz önünde bulundurulduğunda, UYAP üzerinden açılan bir kararın muhatap tarafından öğrenildiği bir varsayımdır ve bu varsayımın aksinin gerçekleşme ihtimali de bulunmaktadır. Zira uygulamada bir hukuk bürosunda çalışan kişilerin tek bir UYAP hesabı kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda, UYAP'tan kararın görüntülenme tarihinin kararın ilgilisi tarafından öğrenme tarihi olduğunun kabulünde, kararın büronun içerisindeki diğer avukatlar, stajyer avukatlar ve takip elemanları tarafından açılmış olabileceği ve hatta yanlışlıkla tıklanıp dikkatli bakılmadan ve okunmadan kapatılmış olabileceği ihtimalleri göz ardı edilmiş olmaktadır.

Son olarak, bu içtihadın diğer üst yargı organlarınca benimsenmemiş olduğunun vurgulanması gerekir. Bu içtihat, AYM'nin AYM Kanunu ve İçtüzük'te yer alan ihlalden haberdar olma kavramını

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOĐAKLI

getirdiđi yorumdan kaynaklanmakta ve sadece AYM tarafından benimsenmektedir. İdari ve adli yargıyı dűzenleyen yasal dűzenlemeler, istinaf ve temyiz sűrelerinin bařlangıç tarihini tebliđ tarihi olarak belirlemektedir. Bir yargı kararı idari ve adli yargıda istinaf veya temyiz edilecekse, eđer ilgili mevzuatta aksi yűnde bir dűzenleme yoksa, bu sűre kural olarak tebliđ tarihinden itibaren bařlayacaktır.

İLETİŐİM

Av. Begűm Biđer İlikay

bbicer@kolcuoglu.av.tr

Stj. Av. Begűm Acar

bacar@kolcuoglu.av.tr